

**KATHOLIEK HOGER
INSTITUUT VOOR
OPVOEDKUNDE vzw**

Dr. F. De Hovre

Sint-Jozefstraat 10, 9041 Oostakker

INFORMATIEBROCHURE

Infosessie voor
nieuwe cursisten
op woensdag
2 september
om 15 uur
in het leslokaal
te Oostakker.

2015/2016

www.dhosgent.be

Ondernemingsnummer 472217675
Erkend door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming – instellingsnummer 941

INHOUD

Woord vooraf	3
Doelstelling en weddesupplement	4
Docenten	4
Overzicht van de volledige cyclus	6

Inhoud van het cursusjaar 2015/2016

Module: Identiteit in ontwikkeling

Historische pedagogiek	9
Filosofie	10
Fundamenten van het opvoedingsconcept	11
Godsdienst	12
Wereldoriëntatie in de basisschool	13
Wereldoriëntatie in de lagere school	14
Wereldoriëntatie in de kleuterschool	15
Veranderingsprocessen en innovatiestrategieën	16
Pedagogische beleid	17
Schoolwetgeving	18

Module: Brede zorg

Historische pedagogiek	20
Filosofie	21
Orthodidactiek.....	22
Wiskunde	23
Breed zorgbeleid	24
Schoolmanagement en kwaliteit zorg in het onderwijs	25
Schoolwetgeving	26
Financieel beleid	27

<u>Lessenroosters van de thema's voor 2015/2016</u>	28
--	----

Praktische informatie

Start van het academiejaar	31
Lesplaats	31
Inschrijvingsgeld	31
Opleidingscheques	31
Bijkomende inlichtingen	31
Inschrijvingen	31
Liggingplan & Routebeschrijving	32
Inschrijvingsstrook	33

Woord vooraf

Het Katholiek Hoger Instituut voor Opvoedkunde Dr. F. De Hovre (KHIVO) biedt al gedurende 90 jaar een belangrijke specifieke vervolmaking voor leraren uit het basisonderwijs. Voor sommigen is het een aanzet tot verdere stappen in hun beroepsloopbaan als beleidsondersteuner, directeur, nascholer, pedagogisch begeleider of onderwijsinspecteur. Voor anderen is het een unieke kans tot verdieping als leraar. Met de DHOS-opleiding beoogt het KHIVO bij de cursisten hun beroepscompetenties in de basisschool te optimaliseren en hun persoonlijke talenten te ontwikkelen.

Het vormingsaanbod van de integrale drie jaren opleiding is uitgewerkt in zes halfjaarlijkse modules rondom specifieke thema's. Elke module bestaat uit leergebiedgerichte cursussen, fundamenteel vormende vakken en leerinhouden die te maken hebben met het beleid van een basisschool. Het modulethema geeft richting aan de inhoud van de cursussen.

De evaluatie gebeurt aan de hand van een persoonlijk geïntegreerde evaluatie. Dit betekent dat de cursist per module in een werkstuk schrijft wat hij/zij in de cursussen leerde, in de praktijk toepaste en op welke domeinen de professionele expertise toegenomen is. Deze vorm van evalueren wordt toegelicht op pag. 28.

Het academiejaar 2015-2016 omvat de modules 'Identiteit in ontwikkeling' en 'Brede zorg'. Zoals in elk academiejaar is er een Open Lezing, waar we naast de cursisten ook oud-cursisten en externen van harte uitnodigen (24 maart 2016).

Organisatorisch:

- De cursussen worden gegeven op zaterdagvoormiddagen van 8.45 uur tot 12.20 uur.
- Je kan in elke module starten (september en januari)
- Je kan voor elk vak afzonderlijk inschrijven.
- Elke module heeft 60 contacturen. Een opleidingsjaar heeft 120 contacturen.
- Na het slagen voor vier modulesmodule verwerft de cursist het Getuigschrift Hogere Opvoedkundige Studiën. Na zes modules verwerft men het Diploma Hogere Opvoedkundige Studiën. Het slagen voor 6 modules moet in maximaal zes jaar gebeuren.
- Het academiejaar 2015-2016 start op zaterdag 5 september 2015 en eindigt op zaterdag 28 mei 2016.
- Op woensdag 2 september 2015 is er om 15 uur in 'Campus De Toren' te Oostakker een infosessie voor alle geïnteresseerden voor het academiejaar 2015-2016.

Tenslotte verwijzen we graag naar onze website www.dhosgent.be, waar je diverse aanvullende informatie kan vinden (teksten, documentatie, cursusmateriaal,...).

Met vriendelijke groeten

Eric Van Laere
voorzitter

Hein Van Renterghem
rector

Doelstelling

Het Katholiek Hoger Instituut Voor Opvoedkunde Dr. F. De Hovre (KHIVO) organiseert voor leerkrachten uit het lager- en kleuteronderwijs, maar ook uit andere onderwijsniveaus een door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming erkende opleiding van 120 contacturen.

In cursussen die op leergebieden uit het basisonderwijs gericht zijn, komt de didactiek sterk aan bod. Evenzeer wordt een fundamentele vorming beoogd door lessen in o.m. psychologie, historische pedagogiek en filosofie. Tenslotte is er ook sterke aandacht voor vorming op terreinen in verband met het beleid van een basisschool.

De meerwaarde voor jezelf:

- Vorming en verdieping als leerkracht.
- Een degelijke voorbereiding voor wie een andere verantwoordelijke onderwijsfunctie ambieert: adviseur, inspecteur, nascholer, beleidsondersteuner, (intern) pedagogisch begeleider, zorgcoördinator, taakleraar, ICT-coördinator, mentor,...
- Een aanbeveling om directeur te worden (diocesaan advies).
- Meer welbevinden en een grotere betrokkenheid als lid van het schoolteam.

Weddesupplement

Wie in een wervingsambt fungeert (leraar KO, LO of SO, ICT-coördinator, Zorgcoördinator,...), verwerft na het behalen van het Getuigschrift Hogere Opvoedkundige Studiën een maandelijks vergoeding van € 40,58 en € 54,10 na het behalen van het Diploma Hogere Opvoedkundige Studiën. Wie evenwel in een bevorderingsambt start (directeur, inspecteur, adviseur,...) verkrijgt het weddesupplement niet langer.

De docenten

De docenten zijn beroepsactief in het vakgebied waarover ze les geven: pedagogische begeleiders, onderwijsinspecteurs, pedagogen, filosofen, CLB-medewerkers,...

Ze staan borg voor een actuele kijk op de behandelde leerstof.

- **Walter Andries** was schooldirecteur, vervolgens medewerker aan de Vlaamse Onderwijsraad en werd daarna onderwijsinspecteur. Binnen de onderwijsinspectie volgde hij de onderwijswetgeving op de voet en niet in het minst de kansen die daarin aan scholen geboden worden om hun onderwijsproject te realiseren.
- **Karl Baert**, master in de Pedagogische Wetenschappen en master in het Onderwijsmanagement. Hij was nascholer en projectmedewerker VLOR. Hij is al meer dan tien jaar onderwijsinspecteur. Hij doceert aan dit instituut de cursus Toegepaste Gedragspsychologie en Ontwikkeling in verscheidenheid. Karl Baert publiceerde als (mede)auteur diverse werken over leer- ontwikkelings- en gedragsstoornissen bij kinderen en jongeren: *ADHD, Op één spoor? (3de herziene druk, Garant, 2008)*, *Waar is de grens? Omgaan met gedragsproblemen bij kinderen (Lannoo, 2009)*, *Mijn kind heeft NLD (volledig herziene druk, Lannoo, 2012)*. Hij schreef samen met Professor A. Desoete (UGent) het boek: *'Ik hoor er ook bij', Hoe omgaan met ontwikkelings- en gedragsstoornissen bij kinderen en jongeren? (Die Keure, 2012)*. In 2015 schreef hij als coördinator en als auteur samen met Sofie Bamelis (onderwijskundige), Prof. Dr. Annemie Desoete en m.m.v. Prof. Dr. emeritus Lena Van Slycken (Universiteit Antwerpen) het boek *'625 onderwijsbegrippen.'* *Het onderwijsvademecum voor de basisschool (die Keure, 2015)*. De professoren Roger Standaert (emeritus), Geert De Vos (UGent) en Peter Van Petegem (Universiteit Antwerpen) schreven een voorwoord en/of een woord op de cover van dit boek.
- **Werner Bosman** was schooldirecteur en is thans pedagogisch begeleider basisonderwijs bij de Diocesane Pedagogische Begeleidingsdienst van het bisdom Gent. Hij begeleidt de

scholen in de regio Aalst, Wetteren, Herzele. Zijn bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar innovatie van onderwijs en schoolbeleid.

- **Mathias Chlarie** is pedagogisch adviseur bij de Diocesane Pedagogische Begeleidingsdienst (D.P.B.) van het bisdom Brugge en Docent aan het HIVO Brugge. Hij was lid van de resonansgroep Peilproeven wereldoriëntatie departement onderwijs en vorming 2010. Hij was ook referaathouder op het Congres DNI: Professionaliseren van leraren met een positief effect op leerlingen (nov. 2010). Hij schreef verschillende artikels over wereldoriëntatie in *St.- Canisiusblad*, (jan. 2009, jan. 2010 & sept. 2010).
- **Ward De Boe** is master in de psychologie en de pedagogische wetenschappen en geaggregeerde voor het onderwijs. Hij is hoofdlector pedagogische wetenschappen en opleidingshoofd voor de opleiding Bachelor Lager Onderwijs aan Hogeschool Odisee, campus Aalst. In zijn onderwijs ligt de nadruk op onderwijssystemen, fundamentele en historische pedagogiek, de band tussen onderwijs en maatschappij en gezinspedagogiek. Naast deze professionele activiteit is hij lid van het schoolbestuur van Vrije School Herdersem (Aalst), begaan met het pedagogisch en didactisch en personeelsbeleid van de school.
- **Danny De Smet** was schooldirecteur en is momenteel coördinerende directeur van de Katholieke Scholengemeenschap Rhode – Schelde (basisscholen van Wetteren, Laarne en Oosterzele). Hij is tevens provinciaal voorzitter van COV Oost-Vlaanderen.
- **Griet Goossens** was achtereenvolgens onderwijzer, zorgcoördinator en pedagogisch directeur van de vrije basisschool De Wegel in Eeklo. Nu is zij een van de pedagogisch begeleiders in het kader van de implementatie van het M-Decreet.
- **Peter Hebb** is ingenieur en volgde aan de KULeuven de opleiding tot master in de wijsbegeerte en bachelor in de godsdienstwetenschappen. Hij behaalde het aggregaat in de wijsbegeerte en is thans actief als leraar wiskunde en godsdienst in de derde graad van het secundair onderwijs. Met de cursisten in het Hoger Instituut voor Opvoedkunde deelt hij zijn passie voor de filosofie, waarbij de persoonlijke voorkeuren en accenten liggen op het vlak van metafysica en zingeving.
- **Antoine Lievens** is master in de wiskunde. Hij is lector wiskunde aan de Hogeschool Odisee, campus Aalst in de opleiding Bachelor Lager Onderwijs.
- **Ingrid Mattheeuws** was schooldirecteur en nascholer. Thans is zij pedagogisch begeleider bij de Diocesane Pedagogische Begeleidingsdienst van het bisdom Gent. Zij begeleidde meerdere jaren het kleuteronderwijs in het Meetjesland en in het Waasland. Nu is zij aan het werk als schoolbegeleider voor de SG Geraardsbergen en Deftinge, SG De Ster, SG De Zevensprong, SG St.-Franciscusscholen en SG Sint Lieven.
- **Dirk Segers** is master in economische wetenschappen. Hij is financieel beleidsverantwoordelijke voor de vzw Leiepoort in Deinze, een vzw met 3 secundaire scholen. Hij verzorgde verschillende studieavonden voor directies, schoolbesturen en ouderraden over het financieel beleid van een school.
- **Katrien Tonnard** is master in godsdienstwetenschappen. Zij was lector godsdienst aan de Arteveldehogeschool. Thans is zij godsdienstinspecteur voor de regio Aalter – Deinze – Vlaamse Ardennen. Zij werkte mee aan het Werkplan godsdienst voor de kleuterschool.
- **Eric Van Laere** is master in de opleidings- en onderwijswetenschappen. Hij was pedagogische adviseur en coördineerde als hoofdbegeleider de pedagogische begeleiding basisonderwijs van het bisdom Gent. Hij behartigde eveneens de begeleiding van de scholengemeenschappen. Nu is hij onderwijsinspecteur.
- **Hein Van Renterghem** is master in de godsdienstwetenschappen. Hij was achtereenvolgens leraar, docent aan de Kaho Sint-Lieven, lerarenopleiding en inspecteur-adviseur r.k.-godsdienst. Nu is hij inspecteur-adviseur-coördinator voor r.k.-godsdienst voor het onderwijs in het bisdom Gent. Hij is lid van de raad van bestuur van het KHIVO

en rector. In de DHOS-opleiding verzorgt hij bij elke module een introductiesessie.

Overzicht van de volledige cyclus

Pijler 1: VISIE en VORMING
Je krijgt zicht in de fundamenteën van opvoedkunde, filosofie en sociologie. Je vormt je een visie kunt op wat leeft in onderwijs en opvoeding, hoe dit groeit en evolueert.
Pijler 2: MEESTERSCHAP
Je kunt hedendaagse pedagogisch verantwoorde antwoorden geven in de eigen onderwijsomgeving en die ook verantwoorden. Je kan ook collega's meenemen in vernieuwingen en op die manier bijkomende dynamiek in de school brengen.
Pijler 3: LEIDERSCHAP en BELEID
Je leert nadenken over pedagogische (mede)verantwoordelijkheid binnen je school en/of de scholengemeenschap en je ontwikkelt een visie op beleid voeren.

2014-2015

1ste module Samen school maken	Uren	2de module Omgaan met verscheidenheid	Uren
VISIE en VORMING	16		16
Inleiding in modulethema	2	Inleiding in modulethema	2
Historische pedagogiek	6	Historische pedagogiek	6
Filosofie	8	Filosofie	8
MEESTERSCHAP	30		36
Eigentijdse kleuterschool	10	Krachtige leeromgeving	10
Ouders als partners	8	Ontwikkeling in verscheidenheid	8
Leerkrachten en leerlingen als partners	8	Frans als tweede taal (BaO)	6
		Bewegings-opvoeding (BaO)	8
PGE-begeleiding	4	Open lezing	4
LEIDERSCHAP en BELEID	14		8
Integrale jeugdhulp	6		
Schoolmanagement & Kwaliteitszorg	4	Schoolmanagement & Kwaliteitszorg	4
Schoolwetgeving	4	Schoolwetgeving	4

2015 - 2016

3de module Identiteit in ontwikkeling	Uren	4de module Brede zorg	Uren
VISIE en VORMING	20		16
Inleiding in modulethema	2	Inleiding in modulethema	2
Historische pedagogiek	6	Historische pedagogiek	6
Filosofie	6	Filosofie	8
Fundamenten van het schooleigen opvoedingsconcept	6		
MEESTERSCHAP	20		20
Godsdienst (BaO)	6	Orthodidactiek	8
Wereldoriëntatie Optie: - Lager Onderwijs . - Kleuteronderwijs .	4 ----- 6 Of 6	Wiskunde (BaO)	8
PGE-begeleiding	4	Open lezing	4
LEIDERSCHAP en BELEID	20		24
Innovatiestrategieën	8	Breed zorgbeleid	10
Pedagogisch beleid	8	Schoolmanagement & Kwaliteitszorg	4
Schoolwetgeving	4	Schoolwetgeving	4
		Financieel beleid	6

2016 - 2017

5de module* School en samenleving	Uren	6de module* School en cultuur	Uren
VISIE en VORMING	24		16
Inleiding in modulethema	2	Inleiding in modulethema	2
Historische pedagogiek	6	Historische pedagogiek	6
Filosofie	8	Filosofie	8
Sociologie	8		
MEESTERSCHAP	26		26
Wero: Wetenschappen & Techniek - KO / LO	4 ----- 2 / 2	Muzische opvoeding/vorming - algemene visie - praktijk (BaO)	12
ICT	6		
Toegepaste psychologie	6		
Relationele vorming	4	Nederlands KO Nederlands LO	10 ----- 10
PGE-begeleiding	4	Cultureel aanbod	4
LEIDERSCHAP en BELEID	10		18
Schoolwetgeving	4	Schoolwetgeving	4
Schoolmanagement & Kwaliteitszorg	6	Schoolmanagement & Kwaliteitszorg	4
		Actuele opvoeding- en onderwijsanalyse	6

		Schooleigen opvoedingsproject	4
--	--	----------------------------------	---

*: Er zijn nog wijzigingen mogelijk in de modules 5 – 6.

MODULE

IDENTITEIT IN ONTWIKKELING

Begindatum: 5 september 2015

Einddatum: 12 december 2015

Lessenrooster: p. 28

5 september 2015: Openingsles
met duiding van het thema
door Hein Van Renterghem, rector van het KHIVO

THEMA IDENTITEIT IN ONTWIKKELING

Historische pedagogiek

Docenten: de heer Ward De Boe

6 contacturen

Situering

Deze sessies belichten enkele iconen uit de geschiedenis van opvoeding en onderwijs. De keuze valt op figuren wiens werk een stimulerende bijdrage kan leveren om de thematiek 'identiteit in ontwikkeling' in het kader van onderwijs verder te verdiepen.

Doelstellingen

- Het pedagogisch denken van Maria Montessori en Ovide Decroly kunnen situeren in een culturele, maatschappelijke en historische context.
- Uitgangspunten van hun visie op opvoeden en onderwijzen kunnen onderscheiden.
- Kunnen duiden hoe deze visie in school en klas wordt geconcretiseerd.
- Het werk en het ideeëngoed van Montessori en Decroly kritisch kunnen benaderen.
- Het persoonlijk professioneel denken over 'identiteit in ontwikkeling' verantwoord verrijken a.d.h.v. een confrontatie met het werk van Maria Montessori en Ovide Decroly.

Inhoud

De pedagogen Maria Montessori en Ovide Decroly ontwikkelden een persoonlijke onderwijsvisie en –praktijk. Wat betreft Montessori, wordt die tot op vandaag beleefd in tal van Montessorischolen. De invloed van Decroly weerklinkt dan weer nog steeds in actuele opvattingen over o.m. wereldoriëntatie .

Montessori ontwikkelt een onderwijsmethode die sterk is gebaseerd op de antropologische vaststelling dat kinderen actief leren en dat dit leren wordt gegangmaakt door biologische rijpingsprocessen. De methode is echter meer dan dat; het is een weg om kinderen in vrijheid én verantwoordelijkheid een sterke levenshouding te laten ontwikkelen. Decroly op zijn beurt ontwikkelt reformpedagogische ideeën vanuit medisch, psychotechnisch en psychologisch onderzoek.

We situeren het ideeëngoed van beide pedagogen in hun context en tonen aan welke principes aan de basis van hun onderwijsdenken liggen. We belichten de wijze waarop dit concreet gestalte heeft gekregen in de werking van school en klas. De dimensie 'identiteitsontwikkeling' wordt hierbij grondig belicht. We ronden af met een kritische analyse en een dialoog over de inspirerende kracht voor actueel onderwijs.

Didactische werkvormen

De leerinhoud wordt verklarend gepresenteerd en met beeldmateriaal geïllustreerd. Er zijn aanzetten tot kritische reflectie voorzien. Dialoogoefeningen laten toe de inspirerende kracht van deze onderwijsideeën te bespreken.

THEMA IDENTITEIT IN ONTWIKKELING

Filosofie

Docent: de heer Peter Hebb

6 contacturen

Situering

Filosofie is denken over de werkelijkheid. Zij tracht vanuit de verwondering over al wat is te peilen naar de waarheid van het zijn; een zoeken dat vermag te vinden zonder te bezitten.

Inhoud

De mens is een wezen dat voortdurend verandert wordt gezegd, maar hoe kan dat? Wat verandert er? Identiteit duidt immers op iets wat hetzelfde blijft en verandering betekent het tegenovergestelde. Bestaan identiteit en verandering dan buiten elkaar of dringt verandering tot in het wezen van de mens door? Maar hoe kan ik dan nog dezelfde persoon blijven? Een wat abstractere inleiding op het wezen van de verandering die de beperktheid van het verstanddenken wil aantonen en de weg wijst naar een dialectische rede.

Existentialisme. Hoe word ik mezelf?

Met de Deense filosoof Kierkegaard (1813-1855) verkennen we drie stadia die de mens in zijn ontwikkeling kan doormaken: het esthetische stadium waarin het opgaan in het genieten centraal staat, het ethische stadium waarbij de mens verantwoordelijkheid opneemt en duurzame keuzes maakt, en het religieuze stadium waarin de mens als enkeling voor "het absolute" staat. Met Kierkegaard leren we de betekenis van het begrip "existentie" kennen: Wat betekent het om als mens te bestaan?

Doelstellingen

De cursus filosofie stimuleert de studenten tot kritisch nadenken over wat wij als mens al te vaak evident vinden. Filosofie verruimt onze blik op de werkelijkheid en beantwoordt bovendien aan een fundamenteel menselijk verlangen: een denkend bestaan te leiden. De doelstelling is om duidelijk te maken in welke richting het ontwikkelingsproces van kinderen zich zou kunnen ontwikkelen.

Didactische werkvormen

-In hoofdzaak hoorcolleges met interactieve discussie

THEMA IDENTITEIT IN ONTWIKKELING

Fundamenten van het schooleigen opvoedingsconcept

Docent: de heer Hein Van Renterghem | 6 contacturen

Situering

Iedere opvoeding gebeurt vanuit een bepaald mensbeeld. Vanuit een personalistische visie analyseren we het 'Opvoedingsconcept van het Katholiek Basisonderwijs in Vlaanderen', waardoor de 5 algemene Opdrachten voor het Katholiek Basisonderwijs in een breder kader gesitueerd worden. Hiermee wordt een basis geboden voor de opmaak van een schooleigen opvoedingsproject.

Doelstellingen

- De personalistische zienswijze op opvoeding en onderwijs als grondslag voor onze identiteit;
- De personalistische achtergronden in het Opvoedingsconcept en de Opdrachten voor het Katholiek Basisonderwijs herkennen;
- Een hedendaagse invulling van de katholieke identiteit in onze scholen;
- Betekening als centraal concept voor een verantwoorde opvoedingspraxis.

Inhoud en uitgangspunten

- De personale invulling van persoonlijkheid-gedrag-situatie
- 'Betekening' als fundament voor identiteit en zingeving
- De Vlaamse samenleving en het katholiek onderwijs aan het begin van de 21ste eeuw
- De visie op de mens en de wereld, het kind en de school volgens het opvoedingsconcept van het katholiek basisonderwijs
- De 12 grondwaarden van het katholiek basisonderwijs
- Concrete aanwijzingen i.v.m. de opmaak van een schooleigen opvoedingsproject a.d.h.v. de 5 opdrachten

Didactische werkvormen

De leerinhouden worden aangebracht aan de hand van een powerpointpresentatie. De hand-outs worden ter beschikking gesteld.

Er is een syllabus voorzien met uitgebreide teksten.

Iedere deelnemer ontvangt de brochure 'Opdrachten voor het Katholiek Basisonderwijs' (VVKBaO, 2000).

IDENTITEIT IN ONTWIKKELING

Godsdienst

Docent: mevrouw Katrien Tonnard

6 contacturen

Situering

Een gewijzigde samenleving vraagt om een nieuwe toekomstvisie voor het vak godsdienst in alle onderwijsvormen. Vanuit deze visie werd er gewerkt aan nieuwe leerplannen voor alle onderwijsniveaus en geldend in alle onderwijsnetten. Vanuit diverse praktijkervaringen is het interessant te toetsen welke rol dit vak speelt in de spanning tussen identiteit van de school en de levensbeschouwelijke verscheidenheid.

Doelstellingen

- Kritisch reflecteren over de visietekst die aan de basis van alle leerplannen RKG ligt.
- De visie van de Bisschoppen op godsdienstonderwijs kunnen toetsen aan de opbouw en doelen van: het werkplan RKG voor de katholieke kleuterscholen; het leerplan RKG (buitengewoon) lager onderwijs.
- Het leerproces begrijpen en concreet kunnen toepassen op een aantal concrete praktijksituaties.
- Aan de hand van een aantal casussen kunnen reflecteren over betekenissen van het vak godsdienst in basisonderwijs, pastoraal en het christelijk opvoedingsproject in katholieke basisscholen.

Inhoud en uitgangspunten

- De visie van de Bisschoppen op godsdienstonderwijs getoetst aan concrete casussen uit de verschillende onderwijsnetten.
- Het rooms-katholieke godsdienstonderwijs getoetst aan de visietekst die de basis is voor alle nieuwe leerplannen.
- Bespreking van het schema van levensbeschouwelijke en religieuze groei dat basis is in het werkplan RKG voor Katholieke Kleuterscholen, het raamplan RKG Buitengewoon Onderwijs en Leerplan RKG Lager Onderwijs.
- Opbouw en leerproces van deze documenten.

Didactische werkvormen

- Rollenspel door de deelnemers
- De leerstof wordt interactief voorgedragen met visuele ondersteuning van powerpointpresentatie. Hand-outs worden ter beschikking gesteld.

THEMA IDENTITEIT IN ONTWIKKELING

Wereldoriëntatie in de basisschool

Docenten: de heer Mathias Chlarie | 4 contacturen

Situering

Het leergebied wereldoriëntatie richt niet enkel de blik van het kind en de leerkracht op de buitenwereld, maar stimuleert hen vooral tot een actief verkennen en onderzoeken van de (eigen) fysische, sociale en culturele omgeving. In de intrinsieke verwondering van elk kind, ligt de drijfveer tot die actieve exploratie. Het is de zelfregulerende motor die kinderen in een krachtige leeromgeving ertoe aanzet om de nodige kennis en vaardigheden te verwerven die hen helpen om weerbaar en soepel in te spelen op een snel veranderende samenleving. Ze worden gestimuleerd tot een positieve houding ten aanzien van zichzelf en hun leefwereld. Maar hoe ziet een wereldoriënterend onderwijs er uit dat ten volle tegemoet komt aan dit basisrecht van elk kind? Voor het leergebied wereldoriëntatie zijn in de basisschool vastgelegde ontwikkelingsdoelen en eindtermen van kracht. De thematische aanpak is de regel, maar dit uitgangspunt sluit het cursorisch werken voor bepaalde domeinspecifieke inhouden niet uit. In deze module willen we zelfonderzoekend een antwoord formuleren op de actuele vraagstukken die uitgaan van dit boeiend leergebied.

Doelstellingen

- **Historische en actuele invloeden verkennen** die het leergebied wereldoriëntatie mee hebben bepaald.
- Elementen van een **krachtige leeromgeving** onderzoeken voor een opbrengstgerichte aanpak van dit leergebied.
- Zich verdiepen in **de visie achter de eindtermen en de geest van het leerplan**.

Inhoud

- Uitgangspunten van de eindtermen en het leerplan wereldoriëntatie.
- Het realiseren van een breed en dekkend aanbod voor de doelen van het leerplan wereldoriëntatie in de praktijk.
- Verticale samenhang voor wereldoriëntatie in 'een school in ontwikkeling'.

Didactische werkvormen

- Doceermomenten worden afgewisseld met onderzoeksoopdrachten, collegiale uitwisseling, lektuurstudie en stellingname.

THEMA IDENTITEIT IN ONTWIKKELING

Wereldoriëntatie in de lagere school

Docenten: de heer Mathias Chlarie

6 contacturen

Situering

De maatschappelijke achtergrond waarin de eindtermen wereldoriëntatie zijn ontwikkeld schetsen het opgroeiende kind in interactie met een snel veranderende en multiculturele samenleving. Het kind wordt tegelijk onderzoeker en ontdekker en scherpt het eigen innovatief vermogen aan. Het leergebied wereldoriëntatie opent op die manier een boeiende weg naar talentonderzoek en talentontwikkeling bij kinderen. Maar welke vaardigheden en kennis heeft de leerkracht van de lagere school nodig om dit leerproces te mediëren? In deze module onderzoeken we het opbrengstgericht handelen van de leerkracht in de lagere school vanuit de eindtermen en leerplandoelen voor het leergebied wereldoriëntatie.

Doelstellingen

- Zich verdiepen in **de visie achter de eindtermen en de geest van het leerplan**.
- Wetenschappelijk en technisch denken in de lagere school.
- Dynamisch gebruik van tijd –en ruimtekaders in de lagere school.
- Antwoorden zoeken op enkele **knelpunten** in de dagelijkse wero - praktijk.
- Komen tot een brede en handelingsgerichte evaluatie van beoogde doelen.

Inhoud

- Uitgangspunten van de eindtermen en het leerplan wereldoriëntatie.
- Verdieping van de bestaansdimensies: tijd, ruimte, natuur en techniek
- Reflectie op actuele uitdagingen:
  - Splitising eindtermen wereldoriëntatie mens en techniek – mens en maatschappij
  - 21st century skills
  - STEM-actieplan 2012 -2020
  - Onderzoekend en ontwerpend leren
  - Outdoor education
- Ontwikkeling van de autonomie via het leergebied wereldoriëntatie
- Brongebruik in de lagere school.

Didactische werkvormen

- Doceermomenten worden afgewisseld met onderzoeksoopdrachten, collegiale uitwisseling, lektuurstudie en stellingname.

IDENTITEIT IN ONTWIKKELING

Wereldoriëntatie in kleuteronderwijs

Docent: mevrouw Ingrid Mattheeuws

6 contacturen

Situering

Thematisch werken is het uitgangspunt voor wereldoriëntatie in de kleuterschool. Het creëren van een krachtige leeromgeving voor kleuters houdt in dat de leerkracht inspeelt op de interesse van kleuters, reflecteert, communiceert,... en kansen biedt voor onderzoekend leren.

Doelstellingen

- Reflecteren over een krachtige leeromgeving voor het leergebied wereldoriëntatie.
- Inzichten verwerven over doelgericht én thematisch werken aansluitend bij het leren van jonge kinderen.

Inhoud

- Thematisch werken: een rijk activiteiten aanbod creëren met inbreng van kinderen
- Het thema van de module "Identiteit in ontwikkeling" verkennen en verdiepen door middel van interactieve werkvormen.
- Bestaansdimensies uit het leerplan wereldoriëntatie verdiepen waaronder: sociaalgeoriënteerde dimensies, tijds- en ruimtekaders bij kleuters
- Onderzoekend leren bij jonge kinderen verdiepen
- Evalueren en reflecteren met jonge kinderen binnen het leergebied wereldoriëntatie.

Didactische werkvormen

- Tijdens de cursus wordt gebruik gemaakt van een powerpointpresentatie, video en didactisch materiaal om de inhoud te illustreren.
- Interactieve werkvormen geven kansen tot inbreng en hoge betrokkenheid van de deelnemers.

IDENTITEIT IN ONTWIKKELING

Veranderingsprocessen en innovatiestrategieën

Docent: de heer Werner Bosman

8 contacturen

Situering

Werken aan de toekomst van het onderwijs is investeren in mensen. De ontwikkeling van de leraar en de schoolleider is en blijft de beste bron voor een succesvolle innovatie in de school. In deze cursus willen we zoeken naar factoren die belemmerend of bevorderend kunnen werken op de implementatie van een vernieuwingsproces. Het is de bedoeling om zicht te krijgen op manieren waarop leraren en schoolleiders gemotiveerd kunnen worden tot vernieuwing en dit tot in hun klaslokalen.

Doelstellingen

- Een sterkte-zwakte analyse maken van een gerealiseerde of een te realiseren verandering.
- Zicht krijgen op eigen verandering en leren.
- De samenhang tussen de verschillende elementen van een onderwijsvernieuwing begrijpen.
- Verwoorden waarom onderwijsvernieuwingen (uit het verleden) niet werk(t)en.
- De verschillende elementen van het functioneel gebied 'leraar' omschrijven.
- Bij het functioneel gebied 'leraar' passende innovatiestrategieën formuleren die de invoering van een vernieuwing kunnen bevorderen.
- De verschillende elementen van het functioneel gebied 'interventies' omschrijven.
- Bij het functioneel gebied 'interventies' passende innovatiestrategieën formuleren die de invoering van een vernieuwing kunnen bevorderen.
- De initiële sterkte-zwakte analyse kritisch bekijken in het licht van de cursus.

Inhoud

In de cursus worden volgende onderdelen behandeld:

- Inleiding: verandering
- Elementen van een vernieuwingsproces
  - functionele gebieden
  - historisch leergeld
- Synthese
- De leraar
  - Betekenisgeving
  - Betrokkenheid
  - Professionele ontwikkeling
  - Subjectieve onderwijstheorie
  - Het opdoen van leerervaringen
  - Het micropolitiek perspectief
- De interventies
- Afsluiting: reflectie op verandering

Didactische werkvormen

De leerstof wordt actief en interactief verwerkt met visuele ondersteuning van een powerpointpresentatie. De werkmaterialen worden tijdens de cursus en de presentatie na de cursus ter beschikking gesteld.

IDENTITEIT IN ONTWIKKELING

Pedagogisch beleid

Docent: de heer Danny De Smet

8 contacturen

Situering

Leiding geven aan een school is vandaag een complexe zaak. De school krijgt veel autonomie, maar ze moet zich ook verantwoorden over de realisatie van haar opdracht. De participatiegedachte streeft naar een inbreng van alle onderwijsbetrokkenen.

Een stevig beleidsvoerend vermogen is onmisbaar om op efficiënte wijze vorm te geven aan het pedagogisch-didactisch beleid van de school. De directeur is de spilfiguur, die dit beleid impulsen geeft en coördineert. Maar anderzijds heeft deze opdracht enkel kans op succes als elk teamlid een stukje verantwoordelijkheid neemt bij de keuzes die de school maakt.

Geen gemakkelijke opdracht! Directeurs ervaren dat hun agenda volloopt met administratieve, organisatorische en relationele taken. Leerkrachten hebben hun handen al vol met het veeleisende primaire proces: 'zorgen' voor de kinderen in hun klas.

Samen streven naar kwaliteitsvol onderwijs, is dus een zaak van bewuste keuzes en gerichte investering van tijd en middelen. Maar evenzeer zijn een aantal inzichten en vaardigheden op dit vlak van uitzonderlijk belang.

Doelstellingen

- Inzicht verwerven in de (pedagogische) opdracht van de school en in de verantwoordelijkheden van de directeur en van de andere teamleden.
- Zicht krijgen op de organisatie van deze opdracht.
- Beschikken over een theoretische achtergrond om aandachtspunten op pedagogisch en opagogisch vlak te onderkennen en te kaderen.
- Kennismaken met werkwijzen en instrumenten, die het pedagogisch beleid kunnen ondersteunen.
- Een oplossingsstrategie voor concrete problemen kunnen uitwerken.
- Parallellen ontdekken tussen de aanpak op klasniveau en het beleid op schoolniveau.

Inhoud en uitgangspunten

- De opdracht van de school en de taak van de directeur daarin, meer specifiek voor wat het pedagogisch-didactische luik betreft.
- Schoolcultuur en leiderschapsstijlen.
- Visie en planning: identiteitsbepaling, positionering, schoolwerkplan.
- Leiding geven in concrete situaties: interne evaluatie, omgaan met vernieuwingen, vergaderingen en overlegmomenten,...
- Begeleiden van leerkrachten: klasbezoek, mentorschap, coaching,...
- Relationele aspecten van leiding geven: communicatie, omgaan met conflicten.
- Contacten met externen: ouders, schoolomgeving, begeleiding, inspectie.
- Gedeeld leiderschap: delegeren, ondersteunend netwerk, beleidsondersteuners, zorgcoördinator, ict-coördinator, ...

Didactische werkvormen

De colleges worden vooral besteed aan een gezamenlijke bespreking van de basistekst. Daarnaast is er overleg in kleine groepen, om de besproken onderwerpen aan eigen ervaringen te toetsen.

THEMA IDENTITEIT IN ONTWIKKELING

Schoolwetgeving

Docenten: de heer Walter Andries

4 contacturen

Situering

Vlaanderen is een kleine regio met een grote schoolbevolking. Zo financiert en subsidieert de Vlaamse Gemeenschap onder meer het kleuteronderwijs en het lager onderwijs. Niettegenstaande de Vlaamse scholen een grote autonomie hebben gekregen, dienen zij zich wel te conformeren aan de regelgeving van de subsidiërende overheid. Die regelgeving bestaat uit een uitgebreid aantal teksten die onderwerp kunnen zijn van interpretatie en studie binnen deze cursus.

Doelstellingen

- Een beter inzicht krijgen in de hiërarchie van de regelgeving: wetten, decreten, besluiten en omzendbrieven.
- Kritisch kunnen omgaan met het spanningsveld dat soms aanwezig is tussen de initiatieven van de subsidiërende overheid en de autonomie van de school/het schoolbestuur/de scholengemeenschap.
- Op elektronische wijze vlot en gericht leren werken met de databank van de Vlaamse onderwijswetgeving.
- Relaties kunnen leggen tussen verschillende teksten uit de regelgeving, waarbij evenwel bepaalde aspecten op elkaar kunnen betrokken zijn.
- Vanuit de KHIVO-modules op thematische wijze relaties leggen met de onderwijswetgeving en daarbij de relevante documenten uit de regelgeving kunnen opzoeken en hanteren, naar aanleiding van gestelde probleemstellingen/situaties.

Inhoud

- Aan het begin van de cursus krijgen de cursisten een uitgebreid overzicht van de onderwijswetgeving in het Vlaamse basisonderwijs.
- Aansluitend bij de KHIVO-modules wordt op thematische wijze verder ingegaan op concrete elementen uit de regelgeving.
- Er worden voortdurend raakpunten gezocht met de eigen, concrete onderwijspraktijk van de cursisten.
- In deze module gaan we na hoe een school ontstaat en haar identiteit zich ontwikkelt. Tal van wettelijke termen en begrippen zijn aan de orde: **inschrijvingsrecht, leerplicht, getuigschriften basisonderwijs, schoolbestuur, scholengemeenschappen en puntenenveloppen, taalregeling, vereiste taalkennis personeel, vreemdetalenonderwijs, kinderrechten, studiefinanciering, kostenbeheersing.**

Didactische werkvormen

- De leerstof kan interactief worden aangeboden met visuele ondersteuning van een ppt-presentatie. De leerstofelementen staan vermeld in de cursus en/of handouts kunnen ter beschikking worden gesteld.
- In kleine groepen leren de cursisten op elektronische wijze werken met edulex en wetwijs, de databanken van de Vlaamse onderwijswetgeving. Er worden probleemstellingen en situaties aangeboden, die door de cursisten worden opgezocht en uitgewerkt. Naderhand kan gezamenlijk gereflecteerd worden over de gevonden oplossingen.

MODULE
BREDE ZORG

Begindatum: 9 januari 2016

Einddatum: 28 mei 2016

Lessenrooster: p. 30

9 januari 2016: Openingsles
met duiding van het thema
door Hein Van Renterghem, rector van het KHIVO

THEMA BREDE ZORG

Historische pedagogiek

Docenten: de heer Ward De Boe

6 contacturen

Situering

Deze sessies belichten een specifiek thema uit de geschiedenis van opvoeding en onderwijs: de zorg voor kinderen en jongeren met een beperking of een specifieke nood. Een historisch-pedagogische reflectie kan een stimulerende en verruimende bijdrage leveren om de thematiek van de brede zorg verder te doorgronden.

Doelstellingen

- De beeldvorming en de maatschappelijke behandeling van de mens, c.q. het kind, met een beperking of een zorgnood kunnen schetsen.
- De evolutie kunnen schetsen van het ortho(ped)agogisch denken en handelen.
- Belangrijke (internationale) pioniers in de zorg voor kinderen en jongeren met een beperking kunnen situeren en aantonen dat hun werk doorheen de geschiedenis relevant is gebleven en tot op vandaag doorwerkt.
- Kunnen schetsen hoe de zorg in België doorheen de tijd is uitgebouwd.

Inhoud

- Een historische kijk op de beeldvorming over en de maatschappelijke behandeling van de mens (c.q. het kind) met een beperking of een specifieke zorgnood.
- Het ontstaan en de ontwikkeling van de ortho(ped)agogiek en de zorg voor het kind en de jongere met een beperking of een nood: visies en paradigmata, praktijken, pioniers...
- Uitbouw van de zorg in België, met specifieke aandacht voor het ontstaan en de ontwikkeling van het buitengewoon onderwijs en de zorg in het gewoon (basis)onderwijs.

Didactische werkvormen

De leerinhoud wordt verklarend gepresenteerd en met beeldmateriaal geïllustreerd. Er zijn aanzetten tot kritische reflectie voorzien. Dialoog laat toe de pedagogische spanningsvelden en de inspirerende kracht van deze onderwijsideeën te bespreken.

THEMA BREDE ZORG

Filosofie

Docenten: de heer Peter Hebb

8 contacturen

Situering

Filosofie is denken over de werkelijkheid. Zij tracht vanuit de verwondering over al wat is te peilen naar de waarheid van het zijn; een zoeken dat vermog te vinden zonder te bezitten.

Doelen

De cursus filosofie stimuleert de studenten tot een kritisch nadenken over wat wij als mens al te vaak evident vinden. Filosofie verruimt onze blik op de werkelijkheid en beantwoordt bovendien aan een fundamenteel menselijk verlangen: een denkend bestaan te leiden. Doelstelling is op zoek te gaan naar het wezen van de ethische zorg.

Inhoud

De mens onderscheidt zich van het dier door onder meer de aanwezigheid van een ethisch handelen dat het recht van de sterkste doorbreekt. Maar is de moraal met haar begrippen 'goed' en 'kwaad' geen uitvinding van de mens, zoals Friedrich Nietzsche (1844-1900) stelde? We zullen met Emmanuel Levinas (1906-1995) de ethiek als een deel van het wezen van de mens verdedigen en tegelijkertijd de absoluteheid ervan relativeren door een ethiek van het haalbare en van de verantwoordelijkheid voor te stellen. Hierbij gaan we verder-dan-de-ethiek tot in de "agapè" als de wezenskern van de mens. Hierin dient het ethisch handelen gegrond te zijn, eerder dan in de abstracte (= van de "agapè" losgemaakte) plicht.

Didactische werkvormen

In hoofdzaak hoorcolleges met interactieve discussies.

BREDE ZORG

Orthodidactiek

Docent: de heer Karl Baert

8 contacturen

Situering

Orthodidactiek wint meer en meer aan belang als het gaat over de draagkracht van scholen enerzijds en de invoering van de nieuwe visie op zorg anderzijds. Met deze cyclus willen we de band tussen preventie en orthodidactiek aantonen en de verschillende aspecten van een goede orthodidactiek toepassen op verschillende leer- en/of andere neurobiologische ontwikkelingsstoornissen.

Doelstellingen

- De cursisten kunnen verwoorden hoe andere dan leerlingenkenmerken (didactiek, leerkrachtgedrag, klasmanagement, socio-culturele achtergrond) het leerproces kunnen beïnvloeden.
- De cursisten kunnen door praktijkvoorbeelden het belang van een goed preventief beleid op het vlak van didactiek, leerkrachtgedrag, klasmanagement en socio-culturele aanpak aan elkaar doorgeven.
- De cursisten kennen de geldende definitie van de aangebrachte leer- en/of andere neurobiologische ontwikkelingsstoornissen.
- De cursisten kennen de essentiële kenmerken van de aangebrachte leer- en/of andere neurobiologische ontwikkelingsstoornissen.
- De cursisten kunnen concrete voorbeelden geven van de verschillende maatregelen die vallen onder het letterwoord STICORDI.

Inhoud

Voorkomen is beter dan genezen. Met dit als uitgangspunt bekijken we in de eerste samenkomst op welke manier leerproblemen kunnen voorkomen worden. Preventie is in deze visie een belangrijk onderdeel van een goede orthodidactiek. We bekijken een aantal aspecten zoals leerprincipes, aspecten van leerkrachtgedrag, klasmanagement en socio-culturele achtergrond.

In de volgende bijeenkomsten bespreken we telkens de specifieke leer- en/of andere neurobiologische ontwikkelingsstoornissen: dyslexie, dyscalculie, DCD, ontwikkelingsdysfasie, ASS en NLD/VSLD.

Uitgaande van de nieuwste inzichten omschrijven we telkens het 'gezonde' proces om zo het continuüm van normale naar ernstig gestoorde situatie te verkennen. Centraal in de orthodidactiek van deze stoornissen staat de taakgerichte aanpak.

Uitgaande van een goede hypothesevorming verkennen we de aard van de stoornis, verzamelen we indien nodig bijkomende gegevens en bepalen we de juiste aanpak. Uitgaande van de verzamelde kennis geven we het orthodidactisch handelen vorm: STICORDI is hier onze leidraad: hoe stimuleren (motiveren), compenseren, remediëren en relativeren en dispensereren we leerproblemen.

Didactische werkvorm

De leerstof wordt interactief voorgedragen met visuele ondersteuning van een powerpointpresentatie. Hand-outs worden ter beschikking gesteld. Diverse werkvormen komen aan bod.

THEMA BREDE ZORG

Wiskunde

Docenten: de heer Antoine Lievens

8 contacturen

Situering

Getallen, omgaan met hoeveelheden en zich situeren in de ruimte spelen een belangrijke rol in het leven van de mens. Dit is één van de voornaamste redenen waarom het vak 'rekenen/wiskunde' zo'n centrale plaats inneemt in het basisonderwijs en waarom er in het kader van de basiseducatie steeds meer aandacht besteed wordt aan 'gecijferdheid'.

Belangrijk is om na te denken over de vraag: "Welk soort wiskundeonderwijs willen we onze kinderen aanbieden?"

In nogal wat landen leidt deze vraag tot discussies in de zin van: "Moeten leerlingen nog kunnen cijferen of is de ZRM goed kunnen gebruiken voldoende?", "Wat is de rol van schattend rekenen?", "Hoe stimuleer je probleemoplossend denken in de wiskundeles?", enz.

Doelstellingen

De voornaamste bedoeling van deze cursus is cursisten inzicht te verschaffen in een aantal problemen en uitdagingen van de wiskundendidactiek.

De cursisten reflecteren op hun eigen onderwijsaanpak en die van anderen, en sturen hun aanpak binnen het leergebied wiskunde bij.

Inhoud

Via probleemstellingen worden een aantal exemplarische items besproken die sterk naar voor komen bij het wiskunde-leren en bij het curriculum van reken/wiskunde onderwijs in het basisonderwijs.

Sessie 1: Op weg naar goed wiskundeonderwijs

Sessie 2: Wiskundige initiatie bij jonge kinderen, op weg naar leren rekenen

Sessie 3: Werken aan probleemoplossende vaardigheden, focus op metend rekenen

Sessie 4: Werken aan probleemoplossende vaardigheden, focus op meetkunde

Didactische werkvormen

De leerstof wordt interactief behandeld via verschillende werkvormen en met ondersteuning van PowerPointpresentaties.

Hand-outs en/of syllabus worden ter beschikking gesteld.

BREDE ZORG

Breed zorgbeleid

Docent: mevrouw Griet Goossens

10 contacturen

Situering

Het onderwijs (beleid) in Vlaanderen wordt sinds de jaren negentig van de vorige eeuw gekenmerkt door een toenemende aandacht voor de zorg voor kinderen en jongeren met specifieke onderwijs en opvoedingsbehoeften.

Vandaag wordt van alle scholen verwacht dat ze een effectief zorgbeleid voeren.

Doel van een dergelijk zorgbeleid is dat scholen en leerkrachten aansluiten bij de specifieke onderwijs- en opvoedingsbehoeften van leerlingen in het algemeen en van bepaalde risicogroepen in het bijzonder.

Het belang van het uitbouwen van een effectief zorgbeleid wordt door resultaten van internationaal onderzoek onderstreept.

Een goede begeleiding van leerlingen op school is immers een voorwaarde voor een effectief en efficiënt leerproces en heeft een positieve impact op de ontwikkeling van leerlingen, het gedrag en de attitude tegenover school.¹

Deze toegenomen aandacht voor zorg vertaalde zich de laatste jaren in diverse beleidsimpulsen specifiek gericht op het ontwikkelen van een zorgbeleid, met het M-decreet als laatste beleidsbeslissing.

Hoe kan een school groeien naar meer inclusief onderwijs? Welke zijn belangrijke actoren hierbij? Wat betekent inzetten op brede basiszorg?

Op welke manier kunnen we omgaan met specifieke onderwijsbehoeften bij kinderen?

Doelstellingen

- Kennis nemen van het M-decreet en van waaruit dit decreet gegroeid is.
- Inzicht verwerven in het continuüm van zorg en onderzoeken welke kansen dit biedt voor het uitbouwen van een sterk zorgbeleid in de eigen school.
- Kennis nemen van het wettelijk kader en onderzoek rond redelijke aanpassingen.
- Inzicht verwerven in handelingsgericht werken.
- Oefenen in het benaderen van een casus op de eigen school via aangereikte modellen (handelingsgericht werken, zorgcontinuüm, ...)
- Kennis nemen van de begrippen gemeenschappelijk curriculum, curriculumdifferentiatie, individueel aangepast curriculum en de relatie met het uitreiken van een getuigschrift basisonderwijs.
- Toepassen van aangereikte begrippen in het schooleigen zorgbeleid.

Inhoud

- Op basis van achtergrondinformatie over het M-decreet, Vlaams decreet voor gelijke kansen en behandeling, het VN-verdrag voor personen met een handicap krijgen de cursisten inzicht over de laatste ontwikkelingen van de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften in het gewoon onderwijs en inclusie. Hierbij wordt gereflecteerd over deze ontwikkelingen in zorgbeleid en visie op inclusie.
- Verkennen van (uit het M-decreet) decretaal vastgelegde begrippen en mogelijke consequenties op hiervan een degelijk onderwijs- en zorgbeleid.
- Aftoetsen van het eigen zorgbeleid aan kaders zoals zorgcontinuüm, handelingsgericht werken, redelijke aanpassingen, ... en reflecteren over zorginitiatieven op beleids-, klas, ouder en leerling niveau.

Didactische werkvormen

¹ Struyf, E., maart 2012, Eindrapport OBPWO 09.05, Zorgbeleid in het gewoon basisonderwijs en secundair onderwijs in Vlaanderen: kenmerken, predictoren en samenhang met taakopvatting en handelingsbekwaamheid van leerkrachten.

- Voortaken
- Voordracht
- Reflectie
- Groepswerk en partnerwerk
- Debat

BREDE ZORG	
Schoolmanagement en kwaliteitszorg in het onderwijs	
Docent: de heer Eric Van Laere	4 contacturen

Situering

Kwaliteitszorg is uit het onderwijs niet meer weg te denken. De overheid biedt scholen immers een vrij grote autonomie om deze kwaliteitszorg op te nemen en uit te werken. Dit brengt mee dat **schoolmanagement** steeds belangrijker wordt. Daarom nemen we 'Schoolmanagement en kwaliteitszorg' als doorgaande lijn doorheen de zes modules van de KHIVO-opleiding en linken beide aspecten aan elk modulethema.

Binnen deze module gaan we in op **de brede zorg die een school heeft voor haar kwaliteit**. Hoe kan de school in haar management haar kwaliteit inschatten?

Doelstellingen

- Inzicht verwerven in de diverse kwaliteitsaspecten van een basisschool.
- Inzicht verwerven in hoe de school op een degelijke manier haar kwaliteit kan bevragen en inschatten.

Inhoud

- Kwaliteitsaspecten van een basisschool.
- Kwaliteit bevragen; instrumenten
- Ideeën over management voeren, gebaseerd op kwaliteitsinschatting
- Planmatige aanpak van belangrijke aspecten:
Exemplarisch: voorstelling van een concreet concept en plan.

Didactische werkvormen

- De leerstof wordt interactief aangeboden met visuele ondersteuning van een ppt-presentatie. De leerstofelementen staan vermeld in de cursus. De presentaties worden ter beschikking gesteld via de website www.dhosgent.be.
- Er wordt verwezen naar relevante en recente literatuur.
- Een concreet praktijkvoorbeeld wordt voorgesteld en kritisch bevraagd.

THEMA BREDE ZORG

Schoolwetgeving

Docenten: de heer Walter Andries

4 contacturen

Situering

Vlaanderen is een kleine regio met een grote schoolbevolking. Zo financiert en subsidieert de Vlaamse Gemeenschap onder meer het kleuteronderwijs en het lager onderwijs. Niettegenstaande de Vlaamse scholen een grote autonomie hebben gekregen, dienen zij zich wel te conformeren aan de regelgeving van de subsidiërende overheid. Die regelgeving bestaat uit een uitgebreid aantal teksten die onderwerp kunnen zijn van interpretatie en studie binnen deze cursus.

Doelstellingen

- Een beter inzicht krijgen in de hiërarchie van de regelgeving: wetten, decreten, besluiten en omzendbrieven.
- Kritisch kunnen omgaan met het spanningsveld dat soms aanwezig is tussen de initiatieven van de subsidiërende overheid en de autonomie van de school/het schoolbestuur/de scholengemeenschap.
- Op elektronische wijze vlot en gericht leren werken met de databank van de Vlaamse onderwijswetgeving.
- Relaties kunnen leggen tussen verschillende teksten uit de regelgeving, waarbij evenwel bepaalde aspecten op elkaar kunnen betrokken zijn.
- Vanuit de KHIVO-modules op thematische wijze relaties leggen met de onderwijswetgeving en daarbij de relevante documenten uit de regelgeving kunnen opzoeken en hanteren, naar aanleiding van gestelde probleemstellingen/situaties.

Inhoud

- Aan het begin van de cursus krijgen de cursisten een uitgebreid overzicht van de onderwijswetgeving in het Vlaamse basisonderwijs.
- Aansluitend bij de KHIVO-modules wordt op thematische wijze verder ingegaan op concrete elementen uit de regelgeving.
- Er worden voortdurend raakpunten gezocht met de eigen, concrete onderwijspraktijk van de cursisten.
- In deze module bekijken we hoe scholen hun zorgbeleid kunnen uitstippelen met de middelen die de overheid ter beschikking stelt: **het reguliere lestijdenpakket, de types van het buitengewoon onderwijs, revalidatie voor kinderen met problemen, het CLB, het zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid: SES/GOK/M-decreet, het geïntegreerd onderwijs (GON), inclusie-onderwijs (ION), speciale hulpmiddelen, onderwijs aan huis, begeleiding van anderstalige nieuwkomers.**

Didactische werkvormen

- De leerstof kan interactief worden aangeboden met visuele ondersteuning van een powerpointpresentatie. De leerstofelementen staan vermeld in de cursus en/of hand-outs kunnen ter beschikking worden gesteld.
- In groepen leren de cursisten op elektronische wijze werken met Edulex en Wetwijs, de databanken van de Vlaamse onderwijswetgeving. Er worden probleemstellingen en situaties aangeboden, die door de cursisten worden opgezocht en uitgewerkt. Naderhand kan gezamenlijk gereflecteerd worden over de gevonden oplossingen.

BREDE ZORG

Financieel beleid

Docenten: de heer Dirk Segers

6 contacturen

Situering

Meer en meer is basiskennis van financieel beleid een item geworden, die scholen ondersteunen in hun werking en uitdragen van hun pedagogisch project.

Financies moeten directie, leerkrachten, ouders,... informatie kunnen geven over de mogelijkheden en beperkingen bij de aanwending van middelen die door de overheid worden toegekend. Soms lijken deze middelen onvoldoende, waardoor andere (eigen) middelen moeten aangesproken worden.

Doelstellingen

- Belang van de evolutie in de vzw-wetgeving en dubbele boekhouding (ook voor onderwijsinstellingen).
- Inzichten en verbanden in en tussen balans, resultatenrekening (de jaarrekening) en begroting
- Inzichten in werkingsmiddelen, eigen middelen en werkingsuitgaven van de school
- Controle van de jaarrekeningen
- Contacten met externe partners die financieel beleid mee kunnen ondersteunen

Inhoud

- Boekhoudkundige verplichtingen voor scholen (vzw-wetgeving)
- Principes van dubbel boekhouden
- Structuur en opmaak van balans, resultatenrekening, rekeningenplan
- Opmaken van begroting en begrotingscontrole
- Werkingsmiddelen van de school en besteding van de middelen (relatie tot begroting en prioriteitsstelling)
- Middelen van ouderraad en feestcomités
- Leerlingenrekeningen: opmaak - opvolging betaling - wat met wanbetalers?
- Afsluiten en controle van de jaarrekening
- Publicatie van de jaarrekening
- Opmaak van contracten en attesten (oa erfpacht, financiering, leningen,...)
- Contacten met externe diensten

Didactische werkvormen

Interactieve benadering met ondersteuning van concrete voorbeelden en een powerpointpresentatie.

Lessenrooster academiejaar 2015-2016

Ten behoeve van de nieuwe cursisten is er op woensdag 2 september 2015 een informatiemoment. Hierin wordt tevens ingegaan op de evaluatievorm nl. de Persoonlijk Geïntegreerde Evaluatie (PGE). Dit gaat van start om 15 uur en heeft plaats in het leslokaal Edugo Campus De Toren, Sint-Jozefstraat 10 te 9041 Oostakker.

De eerste les van het thema 'IDENTITEIT IN ONTWIKKELING' valt op zaterdag 5 september 2015 en gaat van start om 8.45 uur.

De evaluatie van de eerste module vindt plaats op zaterdag 16 januari 2016 en wordt opgevat als een persoonlijke geïntegreerde evaluatie (=PGE). Iedere cursist beschrijft in een persoonlijke nota hoe en waar de eigen verschillende beroepscompetenties (inzichten, kennis, vaardigheden, attitudes) doorheen de module geëvolueerd zijn of kansen tot persoonlijke ontwikkeling geboden hebben. Het is belangrijk dat de cursist hierbij aantoont dat hij/zij een leereffect (proces) heeft gerealiseerd, waardoor de deskundigheid in de eigen beroepssituatie toegenomen is. De evaluatie is *geïntegreerd*: de examinatoren gaan op basis van de beschrijving door de cursist na in welke mate de cursussen geleid hebben tot een meer gefundeerde kijk op de eigen professionele situatie/organisatie, een verbetering van de persoonlijke praxis,...

Meer info wordt verstrekt bij de aanvang van de module in een sessie PGE begeleiding.

Identiteit in ontwikkeling

data	8.45 -10.25	10.40-12.20	13.20 – 15 u
5 september 2015	Duiding van het modulethema	Innovatie- strategieën	
12 september	Godsdienst	Innovatie- strategieën	
19 september	Godsdienst	Innovatie- strategieën	
26 september	Innovatie- strategieën	Schoolwetgeving	PGE- sessie
3 oktober	Godsdienst	Schoolwetgeving	
10 oktober	Filosofie	Opvoedings- concept	
17 oktober	Wereld- oriëntatie	Wereld- oriëntatie	
24 oktober	Opvoedings- concept	Wereld- oriëntatie	
31 oktober	Opvoedings- concept	Historische pedagogiek	
1 november – 8 november	Herfstverlof		

14 november	Historische pedagogiek	Filosofie	
21 november	Filosofie	Pedagogisch beleid	
28 november	Pedagogisch beleid	Wereld-oriëntatie	
5 december	Pedagogisch beleid	Wereld-oriëntatie	
12 december	Historische pedagogiek	Pedagogisch beleid	
16 januari 2016	Persoonlijk Geïntegreerde Evaluatie		

Brede zorg

data	8.45 -10.25	10.40-12.20	
9 januari 2016	Duiding van het modulethema	Breed zorgbeleid	
23 januari	Wiskunde	Breed zorgbeleid	
30 januari	Wiskunde	Breed zorgbeleid	
6 februari	Wiskunde	Breed zorgbeleid	
6 – 14 februari	krokusvakantie		
20februari	Wiskunde	Breed zorgbeleid	
27februari	Filosofie	Schoolwet-geving	
5 maart	Filosofie	Schoolmanagement	
12 maart	Filosofie	Orthodidactiek	

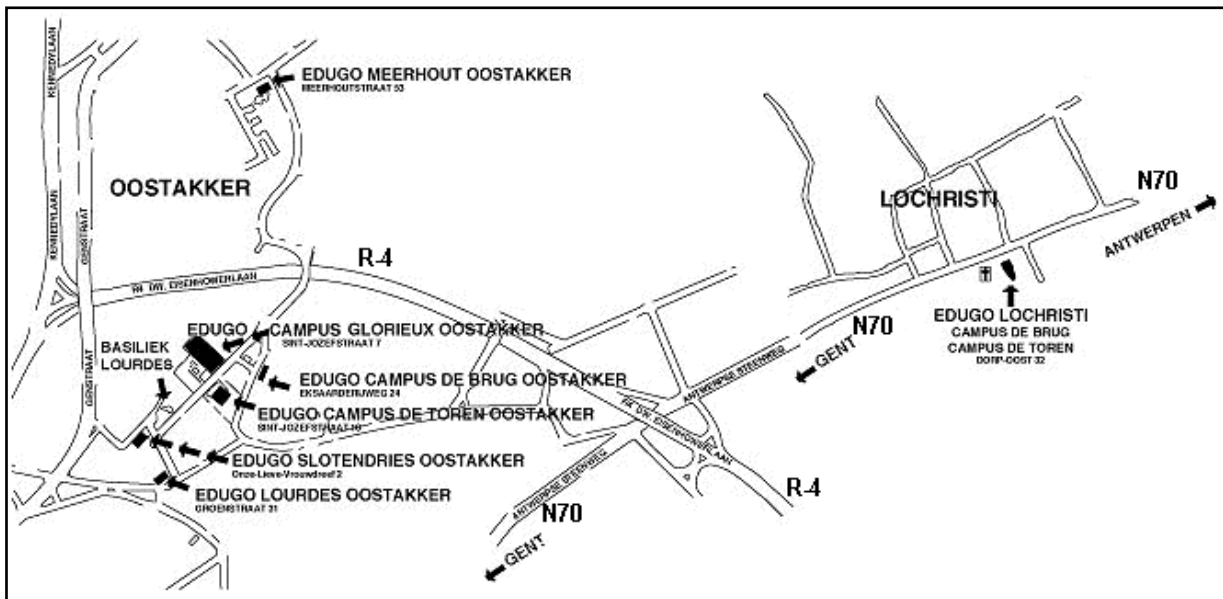
19 maart	Filosofie	Orthodidactiek	
Donderdag 24 maart	Open lezing		
26 maart – 10 april	Paasvakantie		
16 april	Orthodidactiek	Schoolmanagement	
23 april	Orthodidactiek	Financieel beleid	
30 april	Historische pedagogiek	Financieel beleid	
7 mei	Hemelvaart verlengd week-end		
14 mei	Pinksteren verlengd week-end		
21 mei	Historische pedagogiek	Financieel beleid	
28 mei	Historische pedagogiek	Schoolwet-geving	
25 juni	Persoonlijk Geïntegreerde Evaluatie		

Praktische informatie

- **Lesplaats:** Edugo-Campus De Toren, St.-Jozefstraat 10 te 9041 Oostakker. De Open Lezingen hebben plaats in het Vormingscentrum Broeders van Liefde, Stropkaai 38B te 9000 GENT.
- Het **totale inschrijvingsgeld** voor dit academiejaar bedraagt € 400 (inclusief syllabi en deelname aan de 'open lezing'), **Dit inschrijvingsgeld kan geheel of gedeeltelijk uit het nascholingsbudget van de school betaald worden.**
- Wie inschrijft voor één of meerdere vakken betaalt € 12 per contactuur.
- **Opleidingscheques:**
Het KHIVO kan opleidingscheques aannemen, doch de cursisten kunnen die pas verwerven bij de start van een formeel begeleidingstraject bij de VDAB.
- **Inschrijvingen**
Vooraf en bij voorkeur via Johan Van Laere. Wil de inschrijvingsstrook (zie pagina 33) volledig en correct invullen.
Het inschrijvingsgeld stort je op het rekeningnummer BE66 8903 9407 3443 op naam van Katholiek Hoger Instituut Voor Opvoedkunde, St.-Jozefstraat 10 te 9041 Oostakker, met vermelding van je volledige naam.
- **Bijkomende inlichtingen** kan je krijgen bij de leden van de Raad van Bestuur:
  - Eric Van Laere, voorzitter, Stationsstraat 40 te 9080 Lochristi
Tel. 09 355 12 49 - er.vanlaere@gmail.com
  - Johan Van Laere, administrator, Veldekens 25 te 9900 Eeklo
Tel. 09 377 40 39 - johan.van.laere@skynet.be
  - Hein Van Renterghem, Holstraat 39, 1840 Londerzeel
Tel. 052 34 01 97
Of Diocesaan Onderwijsbureau, Marialand 31 te 9000 Gent
09/ 223 11 25 (vragen naar Hein Van Renterghem)
  - Henk De Reviere, secretaris, Bellemstraat 84 te 9880 Aalter
Tel. 09 374 79 69 - henk.dereviere@vsko.be
  - Danny De Smet, Beelbroekhof 14 te 9040 Sint-Amandsberg
Tel. 09 356 79 11
  - Katrien De Roo, Vinktse binnenweg 6 te 8700 Kanegem-Tielt
Tel. 051 68 93 09 - katrien.de.roo@umail.be
  - Danny De Smet, Beelbroekhof 14, 9040 Sint - Amandsberg
Tel. 09 356 79 11- de.smet.danny1@skynet.be
  - Vera Pollier, Bekestraat 24 te 9930 Zomergem
Tel. 09 372 67 08 - vera.pollier@telenet.be
  - Tine Uvin, Leo De Bethunelaan 38, 9300 Aalst
Tel. 0495 5027 63 - tineuvin@skynet.be
  - Bert Van Cauteren, Eekstraat 57 te 9240 Zele
Tel. 052 44 99 46 - bertvancauteren@skynet.be

Je vindt ook alle informatie op www.dhosgent.be.

- **Liggingplan**

- **Routebeschrijving**

VANUIT ANTWERPEN (E 17)

Dichtbij Gent neem je de afrit **ZELZATE** en volg je Gent-Zeehaven (R 4).
 Neem afrit 3 **LOCHRISTI – OOSTAKKER** en kies richting Gent (naar links).
 Onder het viaduct van de R4, aan de verkeerslichten, rechts afslaan.
 Nu ben je in de Groenstraat.
 Aan de rotonde blijf je rechts volgen.
 Ongeveer 2 km verder, rechts de O.-L.-Vrouwstraat inrijden (pijl GROT).
 Ga ongeveer 300 m verder naar rechts. Dit is de Sint-Jozefstraat. Ongeveer 500 m verder zie je rechts de campus DE TOREN.

VANUIT BRUSSEL (E 40)

Kies afrit **MERELBEKE** (R4- richting Zelzate)
 Neem afrit 3 **LOCHRISTI – OOSTAKKER** en kies richting Gent (naar links).
 Onder het viaduct van de R4, aan de verkeerslichten, rechts afslaan.
 Nu ben je in de Groenstraat. Aan de rotonde blijf je rechts volgen.
 Ongeveer 2 km verder, rechts de O.-L.-Vrouwstraat inrijden (pijl GROT).
 Ga ongeveer 300 m verder naar rechts. Dit is de Sint-Jozefstraat. Ongeveer 500 m verder zie je rechts de campus DE TOREN.

VANUIT OOSTENDE (E 40)

Kies richting **ANTWERPEN** (E17).
 Neem afrit **ZELZATE** (R4) en blijf links volgen.
 Neem afrit 3 **LOCHRISTI – OOSTAKKER** en kies richting Gent. rotonde blijf je rechts volgen.
 Onder het viaduct van de R4, aan de verkeerslichten, rechts afslaan. Nu ben je in de Groenstraat.
 Aan de rotonde blijf je rechts volgen. Ongeveer 2 km verder, rechts de O.-L.-Vrouwstraat inrijden (pijl GROT). Ga ongeveer 300 m verder naar rechts. Dit is de Sint-Jozefstraat. Ongeveer 500 m verder zie je rechts de campus DE TOREN.

VANUIT KORTRIJK (E 17)

Volg richting **ANTWERPEN** (E17). Neem afrit **ZELZATE** (R4) en blijf links volgen. Neem afrit 3 **LOCHRISTI – OOSTAKKER** en kies richting Gent. Onder het viaduct van de R4, aan de verkeerslichten, rechts afslaan. Nu ben je in de Groenstraat. Aan de rotonde blijf je rechts volgen. Ongeveer 2 km verder, rechts de O.-L.-Vrouwstraat inrijden (pijl GROT). Ga ongeveer 300 m verder naar rechts. Dit is de Sint-Jozefstraat. Ongeveer 500 m verder zie je rechts de campus DE TOREN.

✂-----INSCHRIJVINGSTROOK-----

Wil de inschrijvingsstrook volledig en correct invullen en hetzij via fax (09 377 40 39), via e-mail (johan.van.laere@belgacom.net) of onder gesloten omslag sturen naar: Katholiek Hoger Instituut Voor Opvoedkunde vzw, p/a Johan Van Laere, Veldekens 25, 9900 Eeklo.

Naam en voornaam : .....
Privé-adres : .....
Privé e-mailadres : .....
Functie in de school : .....
Naam van de school / instelling : .....
Adres : .....
E-mailadres van de school: .....

Wil inschrijven voor de cursus 2015-2016 en schrijft het bedrag van € 400 over op de rekening van het Instituut BE66 8903 9407 3443.

Datum :

Handtekening :

Praktische informatie

Lesplaats: Edugo-Campus De Toren, St.-Jozefstraat 10 te 9041 Oostakker. De Open Lezingen hebben plaats in het Vormingscentrum Broeders van Liefde, Stropkaai 38B te 9000 GENT.

Het totale **inschrijvingsgeld** voor dit academiejaar bedraagt € 400 (inclusief syllabi en deelname aan de 'open lezing'), Dit inschrijvingsgeld kan geheel of gedeeltelijk uit het nascholingsbudget van de school betaald worden.

Wie inschrijft **voor één of meerdere vakken** betaalt € 12 per contactuur.

Opleidingscheques:

Het KHIVO kan opleidingscheques aannemen, doch de cursisten kunnen die pas verwerven bij de start van een formeel begeleidingstraject bij de VDAB.

Op donderdag 2 juli 2015 heeft om 19 uur de proclamatie plaats van het academiejaar 2014/2015 in Edugo Campus De Toren.

Wie zich inschrijft voor het komende academiejaar is hiervoor vriendelijk uitgenodigd.